

ΕΝΟΤΗΤΑ 1: Το υποκείμενο (θεωρία)

ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ

- Το υποκείμενο μπαίνει σε πτώση ονομαστική.
- Το υποκείμενο μπαίνει τις πιο πολλές φορές πριν από το ρήμα.

Οι μορφές του υποκειμένου

1. Ουσιαστικό (με άρθρο ή χωρίς άρθρο):

Η βροχή ήταν ευεργετική.

Ο διαχειριστής της πολυκατοικίας κάλεσε σε συνέλευση τους ενοίκους.

Ακούστηκε δυνατός θόρυβος.

2. Αντωνυμία (συνήθως προσωπική ή δεικτική):

Εγώ σήκωσα το χέρι.

Εκείνος δίστασε να εκφράσει την άποψή του.

Οι άλλοι έφτασαν πρώτοι.

3. Πρόταση (δευτερεύουσα):

Ενδέχεται να βρέξει.

Λέγεται ότι αυτό το σπήλαιο ήταν καταφύγιο ληστών.

4. Οποιοδήποτε μέρος του λόγου ή φράση ή πρόταση, ουσιαστικοποιημένα (με άρθρο), δηλαδή:

α. ουσιαστικοποιημένο επίθετο:

Οι νέοι αγαπούν την περιπέτεια.

β. ουσιαστικοποιημένο ρήμα:

Το έχω είναι βοηθητικό ρήμα.

γ. ουσιαστικοποιημένη μετοχή:

Οι εργαζόμενοι διαμαρτύρονται.

δ. ουσιαστικοποιημένος σύνδεσμος κ.ά. άκλιτα: *Το εδώ είναι επίρρημα / Το αν εισάγει υποθετικές προτάσεις.*

ε. ουσιαστικοποιημένη φράση:

Το «γνώθι σαυτόν» είναι αρχαίο ρητό.

στ. ουσιαστικοποιημένη πρόταση:

Το να θέλεις δεν είναι αρκετό.

Η παράλειψη του υποκειμένου

- Όταν το ρήμα είναι σε α' ή β' πρόσωπο, οι τύποι της προσωπικής αντωνυμίας [(εγώ, εσύ, εμείς, εσείς (ως υποκείμενα του ρήματος) παραλείπονται], γιατί δηλώνονται από την κατάληξη του ρήματος:

Τρέχω (ενν. εγώ). - Γράφετε (ενν. εσείς).

[ΕΞΑΙΡΕΣΗ: Υποκείμενο σε ρήμα πρώτου ή δεύτερου προσώπου μπαίνει μόνο:

όταν υπάρχει έμφαση ή θέλουμε να το αντιδιαστείλουμε από άλλο:

π.χ. Τελευταίοι θα βγείτε εσείς. Εγώ δουλεύω και εσείς τεμπελιάζετε.]

- Όταν το ρήμα είναι τρίτου προσώπου, το υποκείμενό του παραλείπεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α. Όταν εννοείται εύκολα από τα συμφραζόμενα (όταν, για παράδειγμα, είναι το ίδιο με το υποκείμενο προηγούμενου ρήματος):

Ο Νίκος μπήκε και μίλησε απλά.

β. Όταν εννοείται εύκολα από την έννοια του ρήματος, επειδή σ' αυτό το ρήμα μόνο ένα υποκείμενο μπορεί να εννοηθεί: *Φρενάρισε απότομα (ο οδηγός).*

γ. Όταν είναι γενικό και αόριστο (γενική έννοια): *Πώς σε λένε; (γενικά οι άνθρωποι)*

δ. Όταν το ρήμα φανερώνει κάποιο φυσικό φαινόμενο: *Χιονίζει.*

Συμφωνία υποκειμένου - ρήματος

- Σε μια πρόταση που έχει ένα υποκείμενο, το ρήμα συμφωνεί μαζί του στο πρόσωπο και στον αριθμό:

Εγώ διαβάζω (και το υποκείμενο και το ρήμα είναι σε πρώτο πρόσωπο και στον ενικό αριθμό).

Οι καθηγητές συνεδριάζουν.

- Σε μια πρόταση που έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα το ρήμα μπαίνει στον πληθυντικό και στο επικρατέστερο πρόσωπο (το α' είναι επικρατέστερο από το β' και το γ', το β' από το γ'):

Εμείς και εσείς θα ταξιδέψουμε.

Ο πωλητής και ο πελάτης κοιτάχτηκαν στα μάτια με δυσπιστία.

[Όταν προηγείται το ρήμα και ακολουθούν πολλά υποκείμενα, από τα οποία το πρώτο και πλησιέστερο στο ρήμα είναι ενικού αριθμού, το ρήμα μπαίνει στον ενικό:

Ακολουθούσε ο πατέρας, τα παιδιά και τα ζωντανά.

Ειδικά στην περίπτωση της διάζευξης ονοματικών στοιχείων στον ενικό αριθμό, το πρόσωπο χρησιμοποιείται επίσης στον ενικό αριθμό:

Στον τελικό θα προκριθεί η Βραζιλία ή η Γερμανία].